

доцільним використання перекладацької трансформації додавання, адже у такий спосіб перекладач гіперболізує значення і за допомогою цього прийому акцентує увагу читача на іменник *вічність*.

Простеживши особливості використання лексичних трансформацій у процесі перекладу роману «Сканери» М. Зоннтага, було з'ясовано, що кожен їхній тип (генералізація, конкретизація, додавання, опущення, смисловий розвиток, антонімічний переклад) має місце у процесі відтворення німецького художнього твору засобами української мови. Якщо акцентувати увагу на тих перекладацьких трансформаціях, які найчастіше використані у романі, то варто виокремити смисловий розвиток. Дещо рідше перекладачка використовує додавання, конкретизацію, генералізацію, антонімічний переклад. Не так часто спостерігається використання лексичної трансформації опущення. Мабуть, це спричинено тим, що останній спосіб перекладу найбільше віддаляє текст оригіналу від тексту перекладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.

Зоннтаг Р. Сканери : роман. / перекл. з нім. Л.-П. Стринадюк. Брустурів : Дискурсус, 2018. 192 с.

Кухар А. Непроминальні тексти: погляд перекладачів із німецької. URL: litakcent.com/2017/02/10/nepromynalni-teksty-pohljad-perekladachiv-iz-nimeckoji/ (дата звернення: 06.09.2022).

Sonntag R. Die Scanner. Frankfurt am Main : Fisher FJB, 2013. 192 p.

The article substantiates the importance and peculiarities of the use of lexical-semantic transformations in the process of translating German fiction. Based on the analysis of the scientists' works, specific tasks of translation transformations are defined and examples of their use in Ukrainian translation are given.

Keywords: *translation, translation transformation, artistic translation, German literature, lexical-semantic transformations.*

МЕТАФОРА У ЗОБРАЖЕННІ КАРТИНИ СВІТУ ЄВРЕЙСЬКОЇ ДИТИНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ДИТЯ НОЯ»)

Леся Фенюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

Аналізується використання автором Е.-Е. Шміттом метафори з метою створення гнітючого ефекту у зображенні картини світу єврейського хлопчика у період Другої світової війни. А також аналізуємо доцільність та адекватність перекладу таких метафор українською мовою.

Ключові слова: метафора, гнітючий ефект, денотат, функція.

Метафора займає провідне місце серед художніх тропів у повісті «Дитя Ноя» Е.-Е. Шмітта. Найбільшу увагу автор привертає саме авторськими різновидами метафори, адже вони вирізняють твір з-поміж інших. Здебільшого метафора виконує в повісті експресивну функцію, однак автор вживав її для утворення різних тональностей та ефектів: посилювального, емоційного, ностальгійно-романтичного, комічного та трагічного.

Е.-Е. Шмітт використовує метафору з метою посилення гнітючого ефекту описуючи середовище чи атмосферу, в яких знаходилися діти, головний герой і, взагалі, люди під час Другої Світової війни. Коли Жозеф намагався простежити за тим, куди отець Понс так поспішає вночі, автор, щоб показати в яких умовах хлопчик відважується покинути притулок, пише: „Nuit. Mort de paysage.” (Schmitt, 2004: 58). Головного героя не зупиняє ні мертвотна тиша, ні дитячий страх. Перекладач дотримується метафори передаючи її за допомогою прикметника: „Ніч. Мертвий пейзаж.” (Шмітт, 2009: 61).

Шмітт дуже вдало маніпулює метафорою описуючи момент, коли в дитячій душі зайшло декілька німецьких офіцерів, що шукали єврейських дітей. Атмосфера була надзвичайно напруженою, автор передає це наступним чином: „Le silence suait à grosses gouttes.” (Schmitt, 2004: 74). Метафора набуває подвійного ефекту завдяки тому, що подія відбувалася в душі, тобто час вимірювався краплинами води, які капали з душів, а також тим, що час, порівнюється з водою, яка повільно і плинно тече. Перекладач вдало передає метафору завдяки правильному підбору дієслова – стікати, яке позначає протяжність дії у часі: „Тиша стікала великими краплинами.” (Шмітт, 2009: 79).

Шмітт підсилює цей же епізод наступною метафоризованою персоніфікацією з одним денотатом: „Un silence se réinstalla, lourd de craintes et de menaces.” (Schmitt, 2004: 74). Перекладач дозволяє собі передати цей стилістичний засіб за допомогою дієприслівникового звороту, що зовсім не змінює зміст і не втрачає образності: „Знову запала тиша, зачавши страх і загрозу.” (Шмітт, 2009: 80).

Автор намагається підкреслити злиденність життя дітей, їхню бідноту одежі, що згадувалося вище, та в їжі: „Nous mangions peu et mal, des plats de châtaignes, des pommes de terre, des soupes où les navets se couraient après, en dessert du lait fumant.” (Schmitt, 2004: 66). В даному випадку автор вживає непряму метафору, тобто таку, в якій присутній тільки предмет, який порівнюють, а саме navets, які виконують певну дію. Інтерпретація перекладача є, на нашу думку, доречною і не суперечить оригіналу: „Ми їли мало й погано – страви з каштанів, картоплі, супчики, де шматочки ріпи доганяли один одного, на десерт – паруюче молоко.” (Шмітт, 2009: 71).

Варто зауважити, що не завжди перекладач, на нашу думку, вдало інтерпретував задум автора. В той час, коли мова оригіналу чітко окреслювала метафору, мова перекладу її втратила. Це стосується таких випадків, як: 1) „*Ma frayeur prenait les formes de la fièvre.*” (Schmitt, 2004: 53) – „*Від страху мене почало лихоманити.*” (Шмітт, 2009: 56); як ми бачимо в українському варіанті стилістичне забарвлення відсутнє, речення набуло звичного змісту, тоді як у французькому – присутня виразна метафора з двома денотатами. Натомість ми можемо запропонувати власний варіант: „*Мій страх переріс (перетворився) у лихоманку.*”; 2) „*L'aube pointait...*” (Schmitt, 2004: 93) – „*Зазоріло...*” (Шмітт, 2009: 100); і знову, у тексті-оригіналі присутнє стилістичний відтінок, тоді як переклад нам презентує лексично правильний підбір слова, втративши своє первинне забарвлення, при цьому зміст твору не зазнає змін. Ми ж переклали це речення наступним чином: „*Намалювався світанок – В небі височіла ранкова зоря*”. Однак, такі випадки недоцільного, як на нашу думку, перекладу метафори є незначними.

Отож, ми бачимо, як автор вдало використовує метафору, щоб занурити свого читача в атмосферу тогочасного середовища: атмосферу страху, жаху та гнітючості. Авторські метафори Шмітта підсилюють зміст повісті «Дитя Ноя», створюючи ефекти страшної реальності. Що ж до перекладу, то можна дійти висновку, як на нашу думку, що переклад Зої Борисюк є цілком доцільним та адекватним.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Шмітт Е.-Е. Дитя Ноя (повість) /перекл. З. Борисюк. Львів: Кальварія, 2009. 128 с.
Schmitt É.-E. L'enfant de Noé. Paris: Albin Michel, 2004. 120 p.

The report is about the use of E.-E. Schmitt's metaphors in order to create a depressing effect in the picture of the world of a Jewish boy during the Second World War. We also analyze the expediency and adequacy of the translation of such metaphors into Ukrainian.

Keywords: *metaphor, depressing effect, denotatum, function.*

АВСТРІЙСЬКА І ШВЕЙЦАРСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ФРАЗЕОЛОГІЯ У ВЗАЄМОДІЇ З ЛІТЕРАТУРНОЮ НІМЕЦЬКОЮ. КОНВЕРГЕНЦІЯ І ДИВЕРГЕНЦІЯ

Світлана Хар

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

У доповіді досліджується розвиток національної фразеології Австрії і Швейцарії, та який вплив мала на них літературна німецька. Аналізується також схожість та різниця національних варіантів.

Ключові слова: *фразеологічні одиниці, національні варіанти, лексико-фразеологічний фонд, конвергенція, дивергенція.*

Фразеологія це один із розділів лексикології займається вивченням сталих мовних зворотів, а об'єктом вивчення фразеології як розділу мовознавства є структура, семантика, походження та взаємозв'язок і взаємодія стійких висловів з іншими мовними одиницями.

Особливістю фразеологізмів, яка відрізняє їх від вільних словосполучень, є ідіоматичність, тобто загальне значення фразеологізму не відповідає сумарному значенню його компонентів. Дуже часто зміст ФО не має нічого спільного із значенням слів, які входять до нього.